

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brieven van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap inzake:

- de archiefvisie d.d. 30 juni 2011 (Kamerstuk 26 643, nr. 187);
- de stand van zaken Regionale Historische Centra d.d. 24 juni 2011 (Kamerstuk 32500-VIII, nr. 201), en
- de selectieaanpak archieven d.d. 22 december 2010 (Kamerstuk 29 362, nr. 186).

De voorzitter van de commissie,
Van Bochove

De adjunct-griffier van de commissie,
Bošnjaković-van Bommel

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen van de fracties

Brief inzake archiefvisie d.d. 30 juni 2011

1. Duurzaamheid
2. Openbaarheid
3. Collectievorming overheid en niet-overheid
4. Toegankelijkheid van de Archiefcollectie NL
5. Bestel

Brief inzake stand van zaken Regionale Historische Centra d.d. 24 juni 2011

Brief inzake selectieaanpak archieven d.d. 22 december 2010

II Reactie van de staatssecretaris

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brieven van de staatssecretaris inzake de archiefvisie, de stand van zaken Regionale Historische Centra en de selectieaanpak archieven. De leden van deze fractie zien aanleiding een aantal opmerkingen te maken en vragen te stellen. De leden juichen de intentie van de staatssecretaris toe om de Archiefwet van 1995 te herzien. De Archiefwet behoeft een nieuwe invulling door toenemende digitalisering van informatie, zodat er geen belangrijke informatie verloren gaat. De leden steunen het voorstel om overheidsinformatie duurzaam te bewaren en openbaarheid een eigentijdse invulling te geven.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de nieuwe archiefvisie. Deze leden hechten aan goede archivering. Archieven helpen om te leren van eigen en andermans fouten, zijn essentieel voor geschiedschrijving en bieden een spiegel voor de waan van de dag. De nieuwe visie van de staatssecretaris zet flinke stappen. Op zichzelf is dat goed, want er ligt een flinke achterstand, maar de leden hebben er wel een paar vragen bij.

De leden van de PVV-fractie onderkennen het belang van een goed beheer van Nederlandse archieven. Het is ons nationale geheugen. Gezien de snelle ontwikkelingen op het gebied van technologie en de rol van informatie in de maatschappij vinden deze leden wijzigingen in de Archiefwet van belang. Deze leden zien op dit moment geen aanleiding tot het stellen van vragen.

De leden van de CDA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de archiefvisie. Deze leden steunen het initiatief van de staatssecretaris om een versnelling aan te brengen in de aanpak van de archieven. Deze versnelling is hard nodig. De «digitale toekomst» waar over gesproken wordt, is volgens de leden namelijk al zeker 20 jaar geleden begonnen. De leden van deze fractie hebben daarom nog enkele vragen over de archiefvisie.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de archiefvisie van de staatssecretaris. De leden hebben enkele vragen.

Brief inzake archiefvisie 30 juni 2011

1. Duurzaamheid

Met betrekking tot duurzaamheid vragen de leden van de VVD-fractie aan de staatssecretaris hoe de overige overheden omgaan met de digitalisering van overheidsinformatie. De staatssecretaris stelt in de Archiefvisie

dat de lagere overheden zich nog niet bewust genoeg lijken van de opgave om digitaal te archiveren om te voorkomen dat informatie verloren gaat. Welke stappen onderneemt of heeft de staatssecretaris ondernomen om bij deze overheden een gevoel van urgentie over te brengen, zo vragen deze leden.

De leden van genoemde fractie steunen het voorstel van de staatssecretaris om een e-depot te ontwikkelen. Wel vragen de leden of het beleid ten aanzien van openbaarheid van digitale archieven zal verschillen van de papieren archieven aangezien digitale informatie eerder wordt overgebracht dan papieren documenten.

De leden vragen voorts aan de staatssecretaris welke stappen er worden gezet in de aanloop naar een e-depot, dat in 2016 afgerond moet zijn? Hoe wordt tijdens de ontwikkeling van het e-depot voorkomen dat digitale informatie verkeerd wordt beheerd of verloren gaat, zo vragen zij.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de visie sterk lijkt te leunen op een extern bedrijf. Zij zijn van mening dat dit niet erg is bij specialistische taken, maar zij vragen wel in hoeverre het geïnvesteerde geld ook een duurzame verbetering van de overheid als archiefbeheerder oplevert. Voorts merken zij op dat de inhaalslag (10 jaar, 148 miljoen euro) nu twee jaar aan de gang is. Zij vragen of het nog op schema ligt.

Tevens stellen zij vast dat de opleiding archivistiek in gevaar komt door de langstudeerdersmaatregel. Hoe garandeert de staatssecretaris dat de archieven ook over 20 jaar goed beheerd worden?

Deze leden merken op dat Digitaal Erfgoed Nederland haar (essentiële) rijkssubsidie verliest. Daarmee vervalt de ondersteuning voor veel (erfgoed-)archieven. Hoe is dat te rijmen met de ambities van de regering op het vlak van goede archivering, zo vragen zij.

De leden van de CDA-fractie merken op dat in 2016 alle departementen en hoge colleges van Staat moeten zijn aangesloten op een rijksbreed e-depot. De leden vragen of de staatssecretaris ook tussendoelen kan formuleren, zodat de Kamer mee kan kijken of de doelstelling op schema ligt. De staatssecretaris geeft daarnaast aan dat er geen blauwdruk is voor de hele overheid, maar dat maatwerk voorop staat. De leden vragen hoe zich dit verhoudt met het streven naar één e-depot.

De leden van de SP-fractie merken op dat de archiefvisie stelt dat toekomstige ontwikkelingen te ongewis zijn voor een blauwdruk. Maar juist het ongewisse zorgt ervoor dat de noodzaak om tot een goed uitgewerkte visie te komen groot is. De Raad voor Cultuur stelt dat de archiefvisie onvoldoende is uitgewerkt. De leden vragen de staatssecretaris om een reactie op deze kritiek te geven. Zorgvuldigheid is immers geboden, hoe gaat de staatssecretaris deze zorgvuldigheid garanderen, zo vragen deze leden.

Gaan de afspraken met inspecties over toezicht en kwaliteitszorg en de innovatieagenda van de sector naar de Kamer, zo vragen de leden.

2. Openbaarheid

De leden van de VVD-fractie vragen wat de consequentie zal zijn van het loslaten van de uitloopmarge van 30 jaar op de huidige archiefwettelijke termijn van 20 jaar. Welk doel heeft de staatssecretaris hiermee voor ogen, zo vragen zij.

De leden van de CDA-fractie merken op dat ten aanzien van ICT en de openbaarheid en veiligheid van bestuursinformatie momenteel heftige discussies woeden. De leden willen graag weten in hoeverre de uitkomsten van deze discussies worden meegenomen in de archiefvisie. Hoe wordt bijvoorbeeld de veiligheid van gesloten archieven gewaar-

borgd? Verwacht de staatssecretaris noodzakelijke aanpassingen aan het beleid, zo willen deze leden weten.

3. Collectievorming overheid en niet-overheid

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de andere overheden nauwelijks worden genoemd, terwijl veel archiefstukken voor en door gemeenten, provincies en waterschappen zijn. Hoe is er samengewerkt? Wordt de visie voldoende gedragen door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO), zo vragen zij. Voorts vragen deze leden wat er gebeurt met belangrijke particuliere archieven, zoals het Theater Instituut Nederland en het Nederlands Muziek Instituut, nu de regering de financiering hiervan stopzet.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de archiefvisie zich ook uitstrekt naar archieven van particulieren en non-gouvernementele organisaties. Zij zien het belang hiervan, maar vragen of dit waar valt te maken, zowel financieel als organisatorisch. Er liggen immers alleen al voor de overheidsarchieven grote uitdagingen. Deze leden vragen daarom in hoeverre de staatssecretaris op dit punt zijn verantwoordelijkheid wil nemen.

De leden van de SP-fractie merken op dat de staatssecretaris stelt dat de overheid soms verantwoordelijkheid moet nemen wanneer particuliere archieven en collecties met nationale betekenis verloren dreigen te gaan. Maar hij wil geen regelgeving opstellen om ingrijpen mogelijk te maken, zo merken deze leden op. De leden vragen de staatssecretaris waarom het advies van de Raad voor Cultuur om tot een register te komen niet wordt overgenomen, aangezien hij stelt dat dit nu niet goed gebeurt en er geen samenwerking en overeenstemming in de sector is. De leden vragen hoe het particulier archief dan beschermd wordt.

4. Toegankelijkheid van de Archiefcollectie NL

De leden van de VVD-fractie vinden de toegankelijkheid van archieven van groot belang. Initiatieven met betrekking tot het bevorderen van de toegankelijkheid, die hiertoe al genomen zijn door archiefinstellingen en Europa spelen hierbij een rol. De leden ondersteunen het beleid dat al ontstane initiatieven optimaal gebruikt worden. Kan de staatssecretaris uiteenzetten welke initiatieven dat zijn? En zal de staatssecretaris de *best practices* ook aanbevelen bij de lagere overheden om die bewust te maken van het belang van digitaal archiveren, zodat informatie niet onnodig verloren gaat?

De leden vernemen graag van de staatssecretaris een uitgebreidere toelichting op de innovatieagenda die wordt voorgesteld in de archiefvisie.

De leden van de CDA-fractie stellen vast dat het bekend is dat het voor buitenstaanders lastig zoeken is in gearchiveerde informatie. De content mag dan geüpload zijn, het zoeken en vinden is een enorme klus. De leden vragen of dit probleem binnen de archiefvisie wordt aangepakt. Tevens merken deze leden op dat er in de archiefvisie ook wordt gesproken over een innovatieagenda voor de archiefsector. Zij vragen wie aan die agenda werkt en wanneer de Kamer de resultaten hiervan kan ontvangen.

De leden van de SP-fractie wijzen op mogelijke risico's van de voorliggende herziening. Is er een aparte wijze van informatieopslag voor privacygevoelige informatie? Dit wordt helemaal van groot belang wanneer de centrale toegang aangesloten wordt op Europeana, dan zijn

alle archieven voor heel Europa toegankelijk. Komt op dat moment informatie van en over burgers via gedeelde overheidsdiensten terecht in één Europese database? Hoe wordt hier de veiligheid van de beschikbare informatie gegarandeerd, wanneer al die verschillende instellingen gebruik maken van «shared service»? Welke afspraken worden er gemaakt over de mate van openbaarheid, en met wie worden die afspraken gemaakt?

5. Bestel

Ten aanzien van het bestel vragen de leden van de VVD-fractie hoe de staatssecretaris de versnippering van ruim honderd, vaak kleinere instellingen zal tegengaan, en tegelijkertijd het archiefstelsel gaat hervormen zodat het ook digitale archivering behelst. De leden zijn erg benieuwd hoe de staatssecretaris invulling geeft aan een zorgvuldige uitwerking van beide ontwikkelingen.

De leden van de CDA-fractie stellen vast dat de archiefvisie zelf een groot probleem aankaart, namelijk de versnippering en het gebrek aan samenwerking tussen de instellingen en betrokkenen. De leden vragen of er voldoende kennis en overzicht bij de overheid is om dit vlot te trekken. Wie wordt in dezen de projectleider? De leden vragen de staatssecretaris of mogelijk de Koninklijke Bibliotheek hier een rol in kan spelen, aangezien hier al vanzelf overheidsarchieven en maatschappelijke archieven samenvloeien.

Brief inzake stand van zaken Regionale Historische Centra d.d. 24 juni 2011

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel van de staatssecretaris dat invulling geeft aan het regeerakkoord en de provincies financiële verantwoordelijkheid geeft ten aanzien van de Regionale Historische Centra (RHC's).

De leden vragen de staatssecretaris nader uit te leggen aan de Kamer waarom de provincies is toegezegd dat de kosten van huisvesting buiten de toerekening van hun bijdrage zal vallen.

De leden van de CDA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de stand van zaken RHC's. Deze leden zien voordelen in het overdragen van de verantwoordelijkheid van de archieffunctie naar het provinciale niveau. De aan het woord zijnde leden constateren dat de korting vanuit het Rijk van vijf miljoen euro op de RHC's gecompenseerd wordt door een bijdrage van de provincies van eenzelfde bedrag. Deze leden vragen echter wel of dit voor alle afzonderlijke RHC's betekent dat ze er netto niet op achteruit gaan. Deze leden vragen de staatssecretaris daarom om de toerekening van dit bedrag per provincie weer te geven. Kan de staatssecretaris bevestigen dat in het geval van Zuid-Holland de provincie haar bijdrage niet aan een RHC, maar aan het Nationaal Archief gaat betalen? Is het waar dat de korting vanuit het Rijk niet op het Nationaal Archief neerslaat? De leden vragen of het waar is dat hierdoor de 11 afzonderlijke RHC's niet volledig door de provincies worden gecompenseerd voor de korting vanuit het Rijk.

De staatssecretaris geeft ten slotte aan dat de noodzakelijke wijziging van de Archiefwet in januari 2012 naar de Kamer wordt gezonden. De leden vragen hoe deze datum zich verhoudt met het feit dat de verantwoordelijkheid voor de RHC's al per 1 januari 2012 overgedragen wordt naar de provincies.

De leden van de SP-fractie merken op dat de provincie verantwoordelijk is voor eigen archieven, deze worden ondergebracht in RHC's. De leden

vragen wat in de praktijk de rol is van het ministerie. Is het ministerie van OCW de eindverantwoordelijke, of ligt de eindverantwoordelijkheid bij regionale en lokale overheden? Zou één aanspreekpunt, één eindverantwoordelijke niet te prefereren zijn? De leden vragen ook waar de vijf miljoen euro, die de provincies hiervoor beschikbaar moeten stellen aan de RHC's, vandaan komen gezien de bezuinigingen voor de provincies. Kunnen zij deze taak op deze wijze voldoende uitvoeren?

De leden vragen voorts aandacht voor de angst van de VNG dat er lokaal niet altijd voldoende deskundigheid in huis is. De Raad voor Cultuur maakt zich op haar beurt sterk voor het behouden van de regionale archivaris, want die bezit meer kennis. Dit roept de vraag op of de verantwoordelijkheden wel goed zijn verdeeld en de verdeling duidelijk genoeg is voor de overheden.

Brief inzake selectieaanpak archieven d.d. 22 december 2010

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris betreffende de nieuwe selectieaanpak. De leden ondersteunen het voorstel, aangezien digitale archieven een nieuwe selectieaanpak nodig hebben.

In de brief stelt de staatssecretaris dat zonder een nieuwe selectieaanpak het wegwerken van achterstand nog 40 jaar zal duren. Ook voor de leden is dit onaanvaardbaar, en de leden vernemen graag van de staatssecretaris een nadere uitwerking van zijn plan binnen tien jaar de achterstand op dit terrein weg te werken. Kan de staatssecretaris tevens uiteenzetten hoe groot de achterstand van archieven is, bij welke archiefinstellingen dit het geval is en waarom er een achterstand bestaat?

Hoe zal de staatssecretaris zorg dragen voor een versnelling van het wegwerken van de achterstand en tegelijkertijd zorgvuldig omgaan met het behoud en beheer van informatie? Betreft de achterstand alleen papieren informatie of ook digitale informatie, zo vragen de leden van genoemde fractie.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris over selectie. Deze leden menen dat het goed is om in het digitale tijdperk tot een nieuw selectie criterium te komen. Deze leden kunnen zich vinden in de genoemde criteria, al zijn deze waarschijnlijk lastig te objectiveren. Ook de gelijktijdigheid van informatiecreatie en archivering lijkt deze leden een goede zaak. De aan het woord zijnde leden hebben wel nog enkele vragen over de uitvoering van het een en ander. De staatssecretaris benoemt voor het strategisch informatieoverleg een onafhankelijk lid dat binnen het afwegingsproces een onafhankelijke stem heeft. De leden vragen de staatssecretaris wat hij daarbij voor ogen heeft. Deze leden stellen namelijk vast dat de check op de selectie komt te vervallen. Zou de benoeming van een lid van de Raad voor Cultuur in het strategisch overleg wellicht deze achterafcontrole kunnen vervangen, zo vragen deze leden.

De leden vragen of de relatie tussen de selectie van archieven en de uitwerking van de archiefvisie voldoende is geborgd. Tot slot vragen deze leden welk tijdpad wordt gevolgd en wanneer de Kamer de eerste resultaten tegemoet kunnen zien.

De leden van de SP-fractie merken op dat waardering en beheer plaats gaan vinden op het moment van of vlak na het creëren van de informatie. De leden vragen hoe te vroege vernietiging voorkomen kan worden. Wanneer informatie pas op een later moment op waarde wordt geschat (verschillende tijden zorgen immers voor verschillende inzichten), is de betreffende of ermee samenhangende informatie al vernietigd. Hoe kan dit voorkomen worden? Is de «getrapte selectie» aanpak die de Raad voor

Cultuur voorstelt niet een beter voorstel om dit risico van te vroege vernietiging te voorkomen?

Voorts merken deze leden op dat door het selectieproces dichter op het primair werkproces te brengen, er efficiënter wordt gewerkt. Zij vragen echter of dan het gevaar van een te pragmatisch oordeel niet te groot is. Is omkering niet logischer: niet de selectielijst aanpassen aan de archiveringspraktijk, maar de praktijk aanpassen aan wat behouden moet worden?

Er wordt gesproken over *checks and balances* in het selectieproces. De leden vragen hoe die *checks and balances* eruit gaan zien, welke criteria gaan er komen voor de daadwerkelijke selectie. Er wordt nu alleen gesproken over uitgangspunten en algemene kenmerken. Ook de Raad voor Cultuur heeft kritiek op de analysesystemen, ze leveren onvoldoende bescherming tegen te vroege vernietiging. Wat doet de staatssecretaris met dit advies, zo vragen de leden.

Tevens merken deze leden op dat er afspraken worden gemaakt met het driehoeksoverleg/strategisch informatieoverleg voor waardering en selectieaanpak. Dit overleg verschuift de nadruk van deskundigheid naar verantwoordelijkheid. De leden betwijfelen of de verantwoordelijke ambtenaar altijd de juiste persoon is om afwegingen te maken met betrekking tot de informatie. Zou dit niet overgelaten moeten worden aan een deskundige? De leden vragen of de staatssecretaris hier op wil reageren. De leden vragen verder hoe de aanwijzingsprocedure voor het aanstellen van de derde deskundige wordt vormgegeven. Wat worden de criteria, en hoe groot gaat zijn rol zijn? Hoe beoordeelt de staatssecretaris het advies van de Raad voor Cultuur om een historicus deel te laten uitmaken van dit overleg, zo vragen zij.